

Hyvät pyhäjärveläiset ja pyhäjärveläisten ystävät, hyvät nokialaiset

Kuljimme kesäisenä päivänä muutama vuosi sitten Huittisten hyvin hoidetulla hautausmaalla. Meitä oli kolme sukupolvea. Mieheni opastuksella katselimme hänen sukunsa hautapaikkoja ja tutustuimme sitten tuohon vuosisataiseen harmaakivikirkkoon. Oli mieluisaa näyttää lastenlapsille heidän isiensä puoleisen suvun pyhiä paikkoja. Tuollaisissa tilanteissa tulee itselle haikea mieli, orpo olo. Missä on oma, lapsuuteni kotikirkko ja sukuni hautausmaa?. Minun ja meidän pyhäjärveläisten. Niitä ei ole. Tiedämme, olemme sen nähneet, kirkonpaikalla ovat sammaloituneet, ristikirkosta kertovat kivet ja esivanhempien hautapaikoilla vieraiden haudat.

Kirkko ja sen ympärillä oleva hautausmaa ovat ikään kuin seurakunta näkyvässä muodossa. Mutta on seurakunta paljon muutakin. Näissä Muistojen illoissa, joilla juhlamme perinteisesti ovat alkaneet, on aina erikoisesti muisteltu sitä hengellistä antia ja siunausta, jota kotiseurakunnassa koettiin. Tänä vuonna tulee kuluneeksi 60 vuotta siitä, kun Vpl. Pyhäjärven seurakunta muiden siirtoseurakuntien tavoin lakkautettiin. Niinpä nyt on paikallaan muistella edes vähän menetetyn kotiseutumme seurakunnallista elämää.

Pyhäjärven seurakunta vietti 300-vuotisjuhlaansa v. 1932. Pyhäjärveläisten omat papit julistivat noina vuosisatoina esivanhemmillemme evankeliumia saman kaltaisesti kuin muissakin Suomen seurakunnissa. Sukupolvi toisensa jälkeen kastettiin, vihittiin avioliittoon ja siunattiin viime matkalleen kirkon ympärillä olleeseen hienohiekkaiseen hautausmaahan. Sunnuntaiset jumalanpalvelukset kotikirkossa, rippikoulut, kinkerit eli pyhäjärveläisittäin kylänluvut ja pyhäkoulut olivat ne seurakunnalliset työmuodot, jotka toistuivat säännöllisesti, ja joista ikäisilläni ja minua vanhemmilla on vielä omakohtaisia muistoja. Saimmehan viime toukokuun Pyhäjärvi-lehdestä lukea Toini Pelkosen lämminhenkisen kirjoituksen omasta rippikouluajastaan

Kaunis osoitus seurakuntalaisten tuntemasta lähimmäisenrakkaudesta oli 1920-luvun alkupuolella perustettu Orpokotiyhdistys. Sen toimesta järjestettiin eri puolilla pitäjää juhlia ja keräyksiä, pidettiin myyjäisiä ja ompeluseuroja. 1926 yhdistys pystyi hankkimaan oman orpokodin viidelletoista lapselle. Kahdeksan vuotta myöhemmin Pyhäjärven kunta otti orpokodin hoitaakseen, sen paikka muuttui, sitä laajennettiin ja nimeksi tuli lastenkoti.

Merkittävää sananjulistustyötä seurakunnan lisäksi tekivät Pyhäjärvellä toimineet hengelliset yhteenliittymät. Vanhempi näistä oli Pyhäkylässä v.1907 perustettu Nuorten Kristillinen Yhdistys eli NKY. Toinen hengellinen järjestö oli pitäjän eteläpuolella, Saaprussa 1917 perustettu Evankelinen Nuorisoliitto. Molemmilla näistä olivat omat talot ja niiden juhliin ja tilaisuuksiin osallistui nimistään huolimatta kaikenikäisiä. Seurakunta kokonaisuudessaan tuli osalliseksi näiden järjestöjen siunauksellisesta työstä.

Monet seurakunnan työntekijöistä pysyivät uskollisesti paikallaan. Mainitsen heistä kolme. Kirkkoherra Johan Magnus Zitting oli 1800-luvulla virassaan 49 vuotta. Hänen toimestaan aloitettiin 1848 pyhäkoulujen pito ja tästä hän sai piispalta erikoisesti kiitosta, kun seurakunnassa pidettiin piispantarkastus. Lukkari, sittemmin tirehööri Karl Otto Mansnerus palveli seurakuntaa 64 vuotta. Vanhemmat pyhäjärveläiset muistavat vielä tämän monitaitoisen lukkarinsa paitsi komeasta lauluäänestä myös muhkeasta valkoisesta parrastaan.

Seurakuntaan perustettiin vakinainen diakonissan virka 1913. Tehtävään valittiin nuori, vastavalmistunut diakonissa Katri Tiittanen. Sairaanhoidon lisäksi hän kutsumuksensa mukaisesti osallistui monin eri tavoin seurakunnalliseen työhön. Hänen 36 vuotta kestäneen laupeudentyönsä mottona olivat Johannes Kastajan sanat: ”Hänen, Kristuksen, tulee kasvaa ja minun vähetä”. Katri Tiittanen kuoli kuukauden kuluttua siitä, kun hänelle rakas seurakunta lakkautettiin..

Vuosisatojen ajan pyhäjärveläissukupolvet olivat asuneet omilla kotikonnuillaan, kokeneet ilon ja murheen hetkiä, eläneet vaikeita aikoja ,nähtäneet aineellisen ja henkisen edistymisen ja kaiken tämän keskellä tunteneet syvää kotiseutukiintymystä . Kotikirkko opetti, psalmintekijän sanoin: ”Mistä tulee minulle apu? Apu tulee minulle Herralta, joka on tehnyt taivaan ja maan”.

Edessä olivat odottamattoman vaikeat ajat ja apua tarvittiin. On suoranainen Jumalan ihme, että talvisodan kaaoksesta selvittiin, selvisi isänmaa ja selvisivät kotiseutunsa jättämään joutuneet. Pyhjärven seurakunta oli virallisesti evakuoitu Alavudelle, mutta seurakuntalaisia sijoitettiin muihinkin Etelä-Pohjanmaan pitäjiin. Luottamushenkilöt kykenivät, omien huoliensa lisäksi huolehtimaan siirtoseurakunnasta ja papisto kulki seurakuntalaisten luona pitämässä hartaushetkiä ja saarnaamassa jumalanpalveluksissa. Tarvittiin paljon rukousta ja avunpyyntöä ja lohtua, jota vain Jumalansanasta voi saada. Virret ja hengelliset laulut ovat rukousta parhaimmillaan ja niihin tukeuduttiin, kun muuta mahdollisuutta ei ollut.

Välillä koettiin toivorikas kotiinpaluu. Myös seurakunnan työntekijät, kirkkoherra Wiika ensimmäisten joukossa, palasivat ja aloittivat seurakunnallisen jälleenrakennustyön. Kirkolliset toimitukset jatkuivat, työmuodot, jopa kylänluvut käynnistettiin. Surullisen usein oli sankarihautauksia, elettiin sota-aikaa. Kun kirkko oli palanut, pidettiin jumalanpalvelukset NKY:n talolla, kun se paloi tammikuun pakkasissa -42, siirrettiin jumalanpalvelukset pappilan väentupaan, jossa pidettiin myös rippikoulut, ja kun väentupa tarvittiin puolustuslaitoksen käyttöön, saatiin Pyhäkylän vanhasta koulusta sunnuntainen kirkkosali. Mieliin painuva tapahtuma oli kesäkuun 7. päivä 1942. Silloin pidettiin kirkon raunioilla kiitosjumalanpalvelus, johon osallistui 2500 seurakuntalaista. Seurakunta oli yhtä kuin sodan raunioittamalle kotiseudulle palanneet pyhäjärveläiset. Työntekijät seurakunnassa toteuttivat kutsumustaan. Heitä tarvittiin.

Tiedämme historian kertomana ja omasta kokemuksesta, kuinka rajan kansalla on usein ollut kova kohtalo. Kesän 1944 ollessa kauneimmillaan, rukiin heilimoidessa ja sireenien puhjetessa kukkaan oli rakas kotiseutu jätettävä toistamiseen Pyhäkylän ja lähiseudun väki, noin 500 ihmistä, joukossa paljon lapsia ja vanhuksia, ahtautui evakkojunan härkävaunuihin Kokkolinnan läheisyydessä olleelta sivuraiteelta, koska asemanseutua jatkuvasti pommitettiin Samassa junassa, saman kohtalon alaisina tekivät matkaa myös seurakunnan kirkkoherra ja kappalainen puolisoineen. Matkan pää oli tuossa vaiheessa tuntematon ja matka oli hidas ja vaivalloinen pommitusvaarojen takia. Oli ollut rohkaisevaa, kun papit kulkivat matkan aikana vaunu vaunulta tervehtimässä ja Jumalan sanalla lohduttamassa seurakuntalaisiaan.

Toisen evakkovaiheen jälkeen löytyivät vähin erin uudet asuinpaikat. Pyhjärven seurakuntaan kuuluneiden n. 8000:n jäsenen kirkonkirjat siirrettiin niihin seurakuntiin, joihin oli muutettu asumaan. Kotiseurakuntaa ei enää ollut. Silloiselle aikuisiässä olevalle sukupolvelle ja heitä vanhemmille tuo aika oli vaativaa ja raskasta. Oli ikävä menneeseen ja piti sopeutua uuteen ja alkaa eläminen alusta, kodin rakentamisesta asti.

Meillä, silloisilla sota-ajan lapsilla ja meitä nuoremmilla on ollut monin tavoin helpompaa. Voi hyvin yhtyä Anna-Mari Kaskisen Evakkolasten laulun sanoihin:”... Rakkaista ja ystävistä on niin paljon kiittämistä./ Kodin annoit, työhön veit / Herra, kaiken hyvin teit.”

Nykyisten kotiseutujemme seurakunnat ovat meidänkin seurakuntiamme. Saamme käydä Jumalan sanan kuulossa Hänen hoidettavanaan, meille julistetaan anteeksiannon sanaa ja meitä kutsutaan palveluksen työhön. Mutta kaipaus kotiseutuun säilyy sisimmässämme ja sen tuleekin säilyä, sillä tahdomme tunnistaa ja arvostaa juuremme ja näin kunnioittaa esivanhempiamme. He kuulivat Pyhjärven kirkonkellojen kaiun, elivät Jumalaan uskoen ja työtä tehden. Me elämme tätä päivää myös Jumalaan uskoen ja työtä tehden, kiitollisina, me täällä Nokialla ja te hyvät kuulijat, kukin omissa kotiseurakunnissanne. Elämme niin kauan, kunnes vuorollamme saamme kutsun Isän kotiin, seurakuntaan, mikä on iäti pysyvä.

ANNA-LIISA HEIKKILÄ